

(Previ a aquest comentari cal llegir el que diem sobre el paradigma del passat [pretèrit perfet] al mapa 1401.)

I. El passat simple *cantaren* (var. *qu[e]ntaren* 76), propi del val. central, de Guardamar (190) i de Tàrbena (182), on, com en mall. i eiv., conviu amb *varen cantar*, prové de la var. del llat. vg. CANTARUNT i va exercir de model inductor de formes perifràstiques com *vares*, *vàrem*, *varen*; var.: *canteren* 7, adaptació catalana de l'oc. *canteron*; amb altres verbs: *arribaren* 80, *lletxiren* 169, *lloxqueren* 163, 166, format sobre el passat fort *llog*.

II. La forma perifràstica ajunta a l'infinitiu *cantar* (< CANTARE) la tercera persona del plural de *VADEO, VADUNT > *van*, que va donar *van cantar* (com *van poguer* 45, *van lletxir* 132, *van vendre* 132) i que ha sofert els següents canvis: *va[ŋ] cantar*, per assimilació de la -m a la velar següent; *varen cantar*, analògic de *cantaren*, realitzat *vare[ŋ] cantar*, i reduït a *vaen cantar*, per pèrdua de la bategant afavorida per l'atonicitat del mot.

III. Com a fet puntual, notem l'ús en alg. del pretèrit perfet

compost com a equivalent del passat simple o del perifràstic per probable interferència amb l'it.: *han cantat* 85. A la resta del territori s'empra el pretèrit perfet compost amb el seu valor sintàctic tradicional amb l'auxiliar *haver* o *ésser*: *han cantat* 4, 7, 8, 11, *han arribat* 82, *han caigut* 138, *s'han mort* 89; *són anats* 70.

Des d'una perspectiva geolingüística, notem que en mall. i eiv. conviuen *van* (*varen*) *cantar* amb *cantaren*, que es mostra decadent; que *cantaren* és gairebé exclusiu del val. apitxat; que la forma tradicional *van cantar* coneix una gran extensió, especialment en cat. occ.; que la forma innovada *varen cantar* ocupa una part del cat. central, el mall. i l'eiv., i que la forma reduïda *vaen cantar* és pròpia d'una part del val.

Són formes normatives *cantaren* (model *portaren*), des del DOrt, 1917; *van cantar*, *varen cantar* (model *van* o *varen portar*), des de Fabra, 1918 (pàg. 96-97), acollides per la GIEC (pàg. 276); segons la PEOLC *Morfologia* (pàg. 26) és admissible en l'àmbit general la forma auxiliar *varen*.

